

БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ
ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 954 95 93, www.babh.government.bg

**ТУБЕРКУЛОЗАТА ПО ГОВЕДАТА (ТГ) ПРЕЗ 2012 ГОДИНА В
ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ (ДЧ) НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И
ЕПИЗООТОЛОГИЧНА ПРОГНОЗА ЗА БЪЛГАРИЯ ЗА 2013, 2014 И
2015 Г.**

Проф. д-р Бойко Ликов

Туберкулоза при хората причинена от *M. bovis*. През 2012 г в 25 ДЧ са регистрирани 125 човека заразени с причинителя на ТГ - 15,5% по-малко отколкото през 2011 г. Забелязва се тенденция за намаляване броя на засегнатите хора - 148 през 2011 г, 168 през 2010 г, 133 през 2009 г и 123 през 2008 г (6).

Случаите на ТГ при хора през 2012 г са установени в 9 ДЧ (Германия - 44, Обединеното кралство (ОК) - 35, Испания - 15, Италия - 9, Холандия - 8, Белгия - 5, Швеция - 5, Ирландия - 3 и Австрия - 1). Според инцидентността в зависимост от броя на населението подреждането е както следва: Германия, ОК, Испания, Холандия, Ирландия, Белгия и Швеция. Интересно е, че най-много случаи на това заболяване има в държава официално свободна от ТГ - Германия (44). В доклада се посочва, че това вероятно се дължи на хора заразени в чужбина, но данните за предишните 4 години за Германия също показват един относително постоянен брой заразени хора през 2011 - 42, 2010 - 44, 2009 - 57 и 2008 - 47 и е нелогично да се приеме, че всички от тях са заразени извън страната. В други 6 държави, също официално свободни от ТГ са установени 8 случая в Холандия, по 5 в Швеция, Белгия и Швейцария, двама в Норвегия и един в Австрия. В тези случаи се поставя въпросът доколко съответната държава е действително свободна от ТГ. Няма данни за заразени хора в България, която не е официално свободна за ТГ. В ОК има тенденция за увеличаване броя на заразените хора: през 2008 - 21, 2009 - 23, 2010 - 38, 2011 - 36 и 2012 - 35. В тази държава положението с ТГ от много години е неблагоприятно, поради невъзможността за изкореняване на причинителя при дивите животни (предимно язовци).

Туберкулоза при говедата. Статут на официално свободни от ТГ нямат Обединеното кралство с 10 919 заразени стада, Ирландия с 5 063, Испания - 1 457, Италия - 414, Португалия - 113, Гърция - 166 и Румъния - 75. Със същия статут са България, Кипър, Литва и Малта, които не са обявили заразени стада. В тези 10 страни са регистрирани 1 443 690 стада говеда, от които 18 208 са положителни (1,26%). Независимо, че ЕС съфинансира програмите за ерадикация на ТГ в Ирландия, Италия, Португалия, Испания и Обединеното кралство, ситуацията в тези страни като цяло леко се влошава (3,23% позитивни стада през 2011 и 3,42% - през 2012 г.). В Италия и

Испания има лека тенденция за подобряване, а в ОК и в Португалия е обратното. Във всички държави, които не се съфинансират за ерадикационни програми за ТГ се наблюдава леко повишаване в процентът на заразените стада - 0,02% през 2011 и 0,03% през 2012 г. През 2012 г 16,2% от стадата в ОК са положителни, а в Ирландия - 4,4%. Територията на Шотландия обаче е официално свободна от ТГ, въпреки че 5 от изследваните 12 982 стада са положителни.

За България определен риск създава обстановката в Гърция и Румъния със съответно 166 и 75 заразени стада, които са ДЧ и откъдето могат да се придвижват говеда със здравен сертификат, без граничен ветеринарен контрол. Установено бе, че бруцелозата по овцете и козите през 2006 г и шарката по овцете и козите през 2013 г проникнаха в България от Гърция. Интересен е фактът, че в Румъния има регистрирани 682 000 стада, в България - 98 000, а в ОК - 105 000, което е показателно за структурата на говедовъдството. В 15 ДЧ причинителят на ТГ *M. bovis* е изолиран от диви свине, язовци, сърни, елени, бизони, ламы, свине, котки, овце, кози и кучета.

ЕФСА не е публикувала още данните за 2013 г, но има няколко съобщения за влошаване на обстановката във Франция, Белгия и Испания. През тази година във Франция са регистрирани 47 първични и 6 вторични огнища на ТГ, като заболяването е разпространено в южната част на страната (Animal Disease Notification System). Известно е, че основната причина за ТГ в ОК са язовците, но от 2005 г все повече нараства процентът на заразеност при тези животни във Франция и Испания (Payne A. et al., 2013). У нас язовецът е разпространен повсеместно в цялата страна. През 1997-98 г на остров Белене се изолира *M. bovis* при диви свине с изразени патологоанатомични изменения (3).

През 2012 г Центърът за оценка на риска при БАБХ направи епизоотологичен анализ на ТГ в България за периода от 1972 до 2011 г (4). Въз основа на този анализ и предишни публикации (1, 2) е направена оценка на риска и прогноза за заболяването през 2013, 2014 и 2015 г (4). Използвани са три модела за прогнозиране: нелинейна регресия с прогноза за 2013, 2014 и 2015 г съответно за 5, 8 и 12 епизоотични огнища; авторегресия с оценка на сегашната обстановка и стойностите за предишни години - съответно 1, 3 и 5 епизоотични огнища; авторегресия с оценка на три предходни периода - съответно 2, 5 и 7 епизоотични огнища. Считаме, че промяната в обслужването на ветеринарните участъци след 2009 г е важен неблагоприятен фактор за влошаване на епизоотичната обстановка. Факт е, че в началото на 2014 г има такива данни. Това съвпада и с влошаване на ситуацията в Европа като цяло.

i

Литературни източници

ⁱ 1. Б. Ликов, П. Елицина, К. Водас, Я. Бъчварова, П. Кандов, М. Стефанов, Ц. Бейкова, Л. Арnaudов, П. Цолов, Г. Павлов, Й. Тошев, М. Минев, Г. Христов, Р. Сандев, Ж. Байчев, М. Данов, М. Димов, Х. Атанасов, Г. Янакиев, *Интензивност на епизоотичния*

процес при туберкулозата по говедата в България за периода 1983- 1990 година, Ветеринарномедицински науки, Том I. XXVI, 1, 1992, 33- 38.

2. Б. Ликов, П. Елицина, К. Водас, Я. Бъчварова, П. Кандов, М. Стефанов, Ц. Бейкова, П. Цолов, Г. Павлов, М. Минев, Г. Христов, Р. Сандев, Ж. Байчев, М. Данов, М. Димов, Х. Атанасов, Г. Янакиев, *Териториално разпространение и динамика на епизоотичния процес при туберкулозата по говедата в България за периода 1983- 1990 г., Ветеринарна медицина, том I, No 4, 1995, с. 249- 252.*

3. *Vachvaova, Y, P. Elizina, Y. Tzvetkov, B. Likov, Y. Boikovski, B. Gurov, V. Naidenov, I. Bardaov, S. Savova, Z. Baichev, Epizootic analysis of animal tuberculosis in the period of transition towards market economy, Bulgarian Journal of Veterinary Medicine, 1999, 2, 4, 161- 170.*

4. *Николова Д., Г. Чобанов, Т. Саракостова, И. Бойковски, Б. Ликов. Разпространение на туберкулозата по говедата в България за периода 1983- 2012 г и анализ на епизоотичната ситуация, Научно становище по искане на БАБХ, София, 2013. http://babh.government.bg/File/COR_Aktualno/2013/TB/Chobanov_Dobrina_Rev.10.pdf*

5. *Payne A. et al., European Journal of Wild Research, 2013, Doi- 10.1007/S10334-012, 112-118.*

6 *Scientific report of EFSA and ECDC, The EU Summary report of trends and sources of zoonoses and food borne outbreaks in 2012, EFSA Journal 2014, 12 (2), 3447, 3.5., Tuberculosis due to Mycobacterium bovis*